

- 3 U vyznačených podstatných jmen určete slovní a mluvnické významy. Neznámé pojmy vyhledejte ve SSČ:

Sešli jsme se u zahradní **besídky**. U záhonu zelí stál **hastroš**. Do dolu sestoupili společně s **havíři**. Vypil **kalich** až do dna. V **gramatice** jsme probírali slovesa. Kníže byl oblečen do slavnostního **roucha**. Vyrobil přesnou **miniaturu** lodi. Přelezli dřevěné **brlení**. Ubytovali se v turistické **boudě** v Krkonoších. Hranice byly chráněny betonovými **bunkry**.

brlení = zábradlí

- 4 U vyznačených podstatných jmen určete číslo a rod:

Dítě si hrálo na pískovišti. **Děti** šly odpoledne do kina. Přimhouřil **oko** a usmál se na nás. Radostí se jí rozzářily **oči**. V roce 935 byl zavražděn **kníže** Václav. **Knížata** Václav a Boleslav byli bratři. Poslouchal ho jedním **uchem**. Pes nastražil **uši** a zpozorněl.

Znáte podstatná jména, která mají dva rody?

Jaký je rozdíl mezi rodem mluvnickým a přirozeným?

- 5 U podstatných jmen v textu určete pády a vzory:

Povídáčka o cestě

Vedla k nám do vsi cesta z města,
pečená z mandlového těsta.
Vedla k nám do vsi na rynek
a byla plná rozinek.
A když jsme včera byli v práci,
sezobali tu cestu ptáci.
Zkrátka dnes od nás do města
vede už jenom necesta.

Ze sbírky *Kdo nevěří, ať tam běží*
Jiřího Žáčka

Co je to *necesta*?

Vymyslete další slova existující v kladném i záporném významu s předponou *ne-*?
(Např.: *klid* – *neklid*)

- 6 Určete mluvnické kategorie u vyznačených slov:

Děti si prohlížely **květiny** každý **den**. **Vítězství** měl na dosah ruky. Naší **třídě** se vydařil letošní závodní **den**. **Květiny** rostly velmi rychle. Milé **děti**, co jste dnes celý den dělaly? O té **třídě** se po Jirkově **vítězství** hodně mluví.

Hledání souvislostí

- Vysvětlete slova z textu *přátelství, zdvořilost, úcta, respekt*.
- Která základní pravidla chování byste stanovili mezi spolužáky ve třídě?
- Víte, co je *šikanování*?
- Setkali jste se s projevy šikany ve svém okolí?
- Jakým způsobem byste šikaně čelili?

vlasy _____
 oči _____
 čelo _____
 nos _____
 rty _____
 tváře _____
 pohled _____
 hlas _____
 řeč _____
 chůze _____
 oblečení _____

2 Na základě obrázků říkejte přirovnání, která můžeme použít při popisu postavy:

3 Vyjádřete hlavní povahové vlastnosti:

- a) podstatným jménem,
- b) přídavným jménem,
- c) příslovím nebo rčením,
- d) přirovnáním.

4 a) Přečtěte si následující popis:

Moje kamarádka

Moje kamarádka se jmenuje Dana. V červenci jí bude dvanáct let. Je vyšší štíhlejší postavy. Její oválnou hlavu zdobí krátké hnědé vlasy, vysoké čelo, rovný malý nos a plná ústa, která jsou červená jako jahody. Její oči modré a hluboké jako studánky se radostně usmívají na svět. Dobře se opaluje, takže je stále pěkně snědá. Má jasný, melodický hlas. Je klidné, tiché povahy, proto je mezi spolužáky velmi oblíbená. Ráda čte a chodí dvakrát týdně plavat. Nejráději nosí sportovní oblečení. Mám ji moc ráda a přála bych si, aby naše přátelství vydrželo až do dospělosti.

- b) Rozčleňte text na odstavce.
- c) Podle odstavců sestavte osnovu.
- d) Vyhledejte slovesa užitá v textu.
- e) Najděte přirovnání.
- f) Přídavná jména popisující její vzhled nahraďte jinými. Sledujte, jak se popis změnil.

- 4 Tvary sloves v přítomném nebo budoucím čase převedte do času minulého, věty napište a odůvodněte pravopis:

Děti běhají na hřišti. Na louce se pasou zajáci a srnky. Na jaře rozkvétají prvosenky a jaterníky. Babička a dědeček k nám přijedou na návštěvu. Nákladní auta vozí písek na stavbu dálnice. Honza a Petr dostanou k Vánocům nová kola. Na zamrzlém rybníku bruslí mnoho děvčat a chlapců. Davy lidí se tísní před Národní bankou. Rádi jezdíme v zimě do Vysokých Tater.

- 5 Doplňte jednotlivé slovesné tvary do tabulky:

Víte, ve kterém státě leží Vysoké Tatry?

infinitiv	2. os., č. mn., zp. rozkaz.	1. os., č. mn., zp. podm.	2. os., č. j., zp. ozn., čas min.	3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.
hrát si				
			počítal jsi	
učit se				
	běžte			
		dělali bychom		
				křičí

- 6 a) Doplňte chybějící písmena:

Pokud si nejste jisti, použijte SSC.

U bab____čky na dvorku pob____hal____slep____ce s kuřaty. Kdyb____ch m____l na v____sv____dčení samé jedničky, dostal b____ch psa. Přij____z____tra brz____ a pom____žeš nám odnést star____pap____r do ____běru. Nerozum____l jsem otá____ce. Až přijdeš domů, hne____si um____j ruce. Kdyb____b____lo v nedě____l____he____ky, mohl____b____chom jít na p____ší t____ru. Pov____s si bundu do skříně. Jirkov____přátelé k nám přijedou příští týden. Pavel s Tomášem našl____po____v____sokou jabloní poraněné kos____mládě.

b) Vypište slovesa, určete mluvnické kategorie a ke každému slovesu uveďte správný infinitiv.

- 7 Které body obsahují *chybnou* informaci?

Ráno kokrhali ve vsi všichni kohouti.

- Kokrhali je slovesný tvar složený.
- Ráno je podstatné jméno skloňované podle vzoru město.
- Všichni je číslovka základní neurčitá.
- Podstatné jméno vsi je v 6. pádě.

3 **Doplňte do vět přísudky:**

Kočka _____ myš. V teplých oblastech se _____ vin-
ná réva. Labe _____ v Krkonoších. Vlaštovky _____
do teplých krajín. Bratr _____ na gymnáziu. V zoo
_____ žirafy a slony. Babička _____ na zahradě
růže. Venku _____ studený vítr.

Kde byste v Krkonoších našli pramen Labe? Kterými velkými městy Labe protéká? Do kterého moře se vlévá?

Podmět i přísudek může být **holý**, **rozvitý** a **několikanásobný**.

- a) **holý** Maminka vařila.
- b) **rozvitý** Naše maminka vařila oběd.
- c) **několikanásobný** Maminka a babička vařily a pekly.

podmět = subjekt
přísudek = predikát

4 **Najděte a určete holé, rozvité a několikanásobné podměty a přísudky:**

Stromy i tráva se ohýbaly v silném větru. Malé kotě lízalo mléko. Kosi, sýkorky i vrabci se slétli ke krmítku. Učitelky a vychovatelky odjely s dětmi do školy v přírodě. Rybníky byly zamrzlé. Na obloze se rozsvítily a rozzářily první hvězdy. Psi se divoce rozštěkali. Teta a strýček se rozloučili. Zítra budeme péct cukroví. Toník se přiznal, že rozbil okno. Chlapci v dílně uklízeli do skříněk kleště, kladiva a šroubováky.

Zapamatujte si!
Stojí-li ve větě přísudek před několikanásobným podmětem, může se koncovka přičestí shodovat s rodem nejbližšího jména.

b) **shoda přísudku s podmětem**

podmět v množném čísle	koncovka přičestí minulého	
a) rodu mužského životného b) všeobecný	-i	Koně klusali na závodisti. Na zíttra hlásili deštivé počasí.
rodu mužského neživotného	-y	Ve schránce zůstaly dva dopisy.
rodu ženského	-y	Divoké kachny plavaly po řece.
rodu středního	-a	Kola se rychle otáčela.
několikanásobný podmět v množném čísle		
alespoň jeden člen je rodu mužského životného	-i	Chlapci a dívky hráli na hřišti odbíjenou.
žádný z členů není rodu mužského životného	-y	Velká loď a ostatní plavidla opustily přístav.
všechny členy jsou rodu středního v množném čísle	-a	Kuřata a housata se pásla v ohrádce.
několik členů je rodu středního a alespoň jeden je v jednotném čísle	-y	Kočata a štěně si hrály před chalupou.

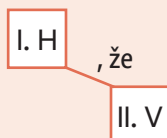
Grafické znázorňování souvětí

V souvětí značíme

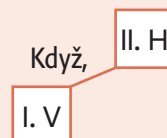
- větu hlavní H
- větu vedlejší V

Jednotlivé věty číslujeme podle jejich pořadí v souvětí.

Např.: *David říkal, že zítra půjdete do kina.*

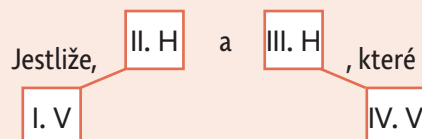

Když začalo jaro, vrátily se k nám vlaštovky.

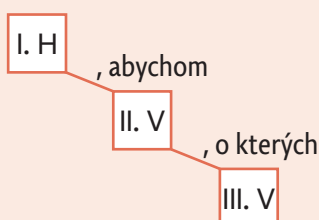

Půjdeme na hřiště a budeme hrát fotbal. I. H a II. H

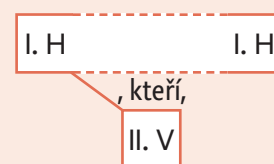
Jestliže se budeme snažit, vyhraje a postoupíme do okresního kola, které se bude konat v červnu.

Šli jsme do zoo, abychom si prohlédli plazy, o kterých jsme se právě učili.

Mezi lidmi, kteří se shromáždili na náměstí, to zašumělo.

1 Podle fotografie utvořte co největší počet souvětí, vyberte a napište pět nejlepších a nakreslete jejich grafy.

2 Určete věty hlavní a vedlejší, nakreslete grafy souvětí:

Máme-li rýmu, je nutné si vzít s sebou nejméně dva kapesníky. Poslali jsme babičce pohled z výletu, na který jsme se vydali s turistickým kroužkem. Mšice patří mezi škodlivý hmyz, protože sáním šťáv oslabují rostliny. Slunečnice miluje slunce a podobá se mu i tvarem a barvou okrajových paprskovitých lístků. Jestliže jdeme do lesa na houby, rozhlížíme se hlavně po zemi, nahlížíme pod větve nízkých stromků a prolézáme mláží. Jestřáb obvykle útočí v nepřehledném terénu a jeho útoky jsou bleskurychlé. Jestliže chceme jít do divadla, musíme se vhodně obléknout.

Jak v matematice vyjádříte jinak *a*?

Zvuková stránka věty

Ve větě se uplatňují kromě mluvnických a významových zákonitostí také zákonitosti zvukové.

1. Větná melodie

neboli intonace je průběh hlasové výšky při vyslovení věty. Melodie se liší podle druhu věty.

a) věta oznamovací

Na konci věty klesáme hlasem, věta má melodii klesavou.

Do naší třídy přišel nový žák.

b) věta tázací

- otázka zjišťovací

Budeš dnes večer doma?

melodie je klesavě stoupavá

- otázka doplňovací

Co dávají dnes večer v divadle?

melodie je stoupavě klesavá

nebo je tónový vrchol na tázacím slově
a ke konci věty je melodie klesavá

Komu to máme poslat?

melodie je klesavá

c) věta rozkazovací

Má melodii jako věta oznamovací. Pokud jde o důrazný rozkaz, je melodie stoupavá.

Nekřičte!

- d) Všechny druhy vět mohou být pronášeny s citovým zaujetím, takové věty se nazývají **věty zvolací**. Mají melodii klesavou.

To je pěkné!

Na otázku zjišťovací odpovídáme ano/ne.

V odpovědi na otázku doplňovací musíme určitou skutečnost doplnit.

2 Říkejte věty s uvedenými výrazy a určujte jejich druh podle větné melodie:

Půjдете ... ? Jsou ... ? Udělej ... ! Chceš ... ? Přinesla jsem Napsal ... ?
O čem ... ? Narýsuj Kéž ... ! Uvařila bys ... ? Ach, to ... ! Kde ... ?
Zastav se Měli ... ? Vyhráli jste Jak ... ? Poslali jsme Proč ... ?
Vybral sis ... ? Používáme Snědli jste ... ? Komu ... ?

